

Nabywanie kompetencji przez edukatorów osób dorosłych w Polsce i UE – wyzwania i trendy

Teresa Kazimierska
MSCDN- zastępca kierownika
Wydział w Warszawie

e-mail: teresa.kazimierska@mscdn.edu.pl

Koncepcja całożyciowego uczenia się

... zagwarantowanie powszechnego i ciągłego dostępu do nauki w celu zdobycia i doskonalenia umiejętności potrzebnych do pełnego uczestnictwa w społeczeństwie opartym na wiedzy...

(Memorandum dotyczące kształcenia ustawicznego Komisji Wspólnot Europejskich z 2000 r.)

Koncepcja całożyciowego uczenia się

Uczenie się to trwająca przez całe życie odmiana działalności człowieka w toku, której pod wpływem poznania, doświadczenia i ćwiczenia powstają nowe formy zachowania i działania lub ulegają zmianom formy wcześniej nabyte.

Teoria kształcenia wielostronnego (Wincentego Okonia) wyodrębnia 3 rodzaje aktywności:

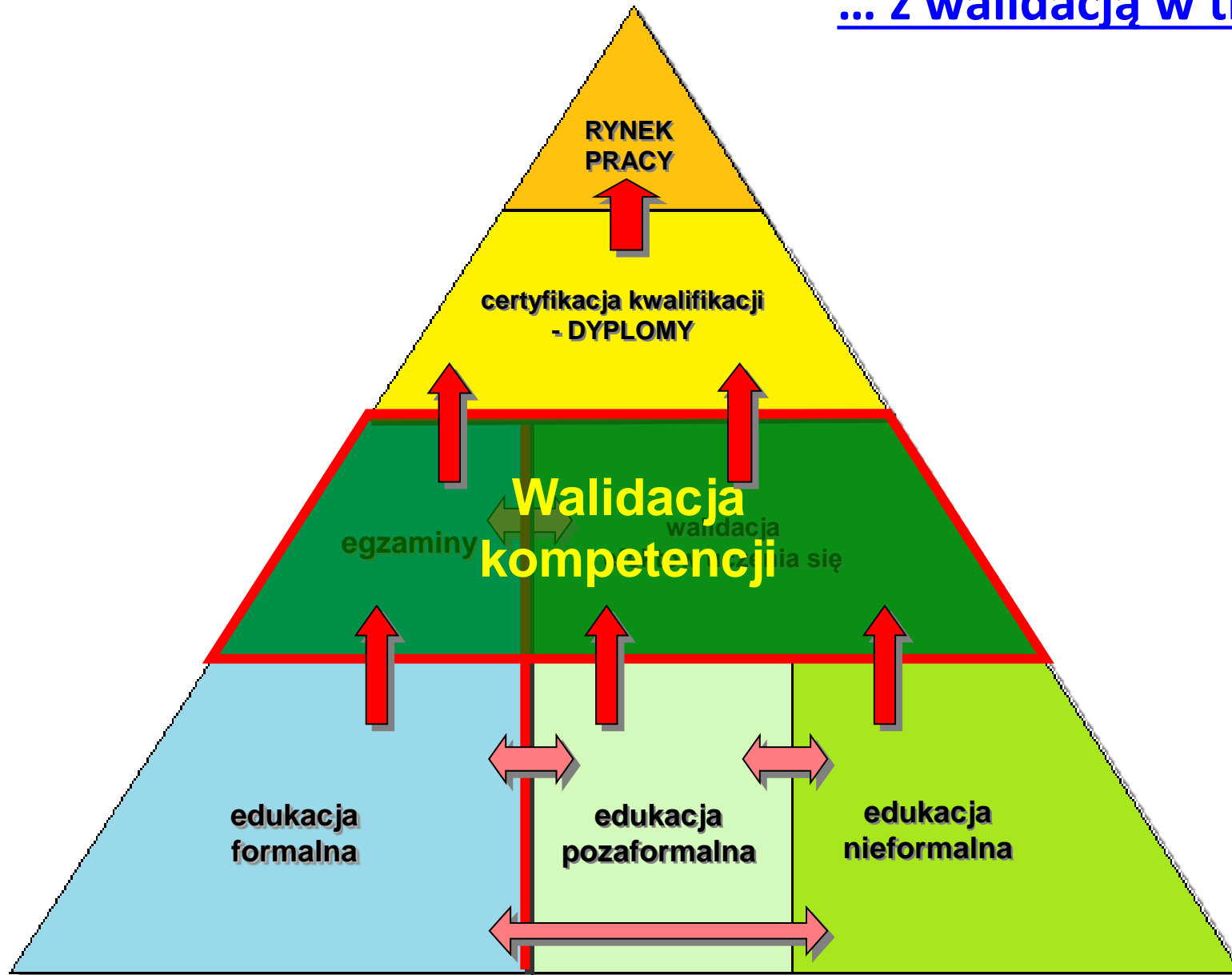
- **Intelektualną** – przyswajanie i/ odkrywanie wiadomości,
- **Emocjonalną** – uczenie się poprzez przeżywanie,
- **Praktyczną** – uczenie się poprzez działanie.

Co się składa na edukację dorosłych?

- **Edukacja formalna** – kształcenie zamierzone, w systemie instytucji edukacyjnych, zakończone świadectwem, dyplomem;
- **Edukacja pozaformalna** – kształcenie podejmowane jest w sposób zamierzony (np. warsztaty, szkolenia);
- **Edukacja nieformalna** – kształcenie jest rezultatem codziennej aktywności, oddziaływania rodziny, środowiska, mediów;

... z walidacją w tle

Kadra ucząca dorosłych: warunki, kompetencje i rozwój

- **Edukatorzy dorosłych** legitymują się wykształceniem wyższym, lub kierunkowym wyższym i przygotowaniem pedagogicznym (studia pedagogiczne, psychologiczne lub inne, co nie daje uprawnień formalnych do bycia edukatorem);
- **Brak ogólnokrajowych regulacji prawnych** – każdy, kogo zatrudni instytucja prowadząca kształcenie lub szkolenia może dziś uczyć dorosłych. Może to być ktoś, kto potrafi prowadzić warsztaty, szkolenia lub doświadczony ekspert z jakiejś dziedziny.

Kadra ucząca dorosłych: warunki, kompetencje i rozwój

Wśród kadry są:

- nauczyciele,
- nauczyciele kształcenia zawodowego (szkół dla dorosłych, szkół policealnych, Kwalifikacyjnych Kursów Zawodowych),
- przedstawiciele pracodawców
- psychologowie,
- prawnicy,
- i wielu innych specjalistów.

Kariera zawodowa nauczycieli w Europie

- W ponad połowie europejskich systemów edukacji **mobilność nauczycieli nie jest regulowana przepisami**;
- W większości krajów **staże i mentoring podlegają przepisom prawnym**;
- W większości systemów edukacji nauczyciele mają **dostęp do wsparcia zawodowego** (w 26 systemach w zakresie rozwoju zawodowego, a w 23 pomaga się im rozwiązywać problemy osobiste);
- W większości krajów nauczyciele mają **obowiązek uczestnictwa w doskonaleniu zawodowym**.

Komisja Europejska/EACEA/EURIDICE, 2018. Teaching Careers in Europe: Access, Progression and Support. Eurydice Report.

Kariera zawodowa nauczycieli w Europie

- **Doradztwo zawodowe** skierowane konkretnie do pracujących nauczycieli **jest rzadkim zjawiskiem**;
- W większości krajów występują **ramy kompetencji nauczycieli**, różnią się jednak poziomem szczegółowości;
- Ocena nauczycieli polega na ogół na rozmowie z dyrektorem i na obserwacji zajęć edukacyjnych;

Komisja Europejska/EACEA/EURIDICE, 2018. Teaching Careers in Europe: Access, Progression and Support. Eurydice Report.

Rozwój zawodowy i wsparcie dla edukatorów osób dorosłych

- Staże
- Mentoring
- Coaching
- Sieci

Kompetencje zawodowe edukatorów osób dorosłych

1. Wspieranie rozwoju osób dorosłych:

- Diagnozowanie potrzeb edukacyjnych i oczekiwań różnych odbiorców.
- Organizowanie i prowadzenie działalności edukacyjnej.
- Motywowanie dorosłych do zdobywania wiedzy.

2. Wykorzystywanie i rozwijanie wiedzy z dziedziny andragogiki

- Przygotowanie specjalistów z innych dziedzin w zakresie prowadzenia kształcenia dorosłych.

Kompetencje zawodowe

3. Kompetencje społeczne:

Edukator jest gotów do:

- ponoszenia odpowiedzialności za skutki prowadzonych usług edukacji dorosłych;
- przestrzegania zasad uczciwości, rzetelności poufności oraz standardów etycznych i norm zawodowych;
- nawiązania i utrzymania kontaktu z uczestnikami szkoleń, pozwalający na zbudowanie atmosfery otwartości i zaufania;

Kompetencje zawodowe

Edukator jest gotów do:

- podejmowania samodzielnych działań i współpracy z innymi specjalistami i instytucjami;
- rozwijania kompetencji osobistych i zawodowych, w tym ustawicznego aktualizowania i podwyższania swoich kwalifikacji;
- rozwijania umiejętności interpersonalnych, w tym zarządzania zasobami ludzkimi, przekazem niewerbalnym i werbalnym, wywieraniem wpływu;
-

Zalecane umiejętności edukatorów przypisane brokerowi edukacyjnemu

- Znajomość rynku pracy, rynku usług szkoleniowych, rynku europejskiego (również w wymiarze europejskim);
- Umiejętności dobierania kierunku, rodzaju, poziomu szkolenia z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy i indywidualnych możliwości i oczekiwań osób dorosłych;

Elektroniczna platforma na rzecz uczenia się w Europie - EPALE

EPALE adresowana jest do przedstawicieli kluczowych instytucji w obszarze edukacji dorosłych, edukatorów, nauczycieli, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych, Uniwersytetów Trzeciego Wieku, oraz innych osób zainteresowanych tematyką uczenia się dorosłych.

Kluczowy jest proces doskonalenia edukatorów

Udział edukatorów w:

- certyfikowanych szkoleniach trenerskich, edukatorskich;
- konferencjach, seminariach, sympozjach tematycznych i webinarjach;
- szkoleniach:
 - z obszaru andragogiki, dot. metod i technik nauczania/uczenia się dorosłych,
 - z zakresu kompetencji interpersonalnych, merytorycznych i metodycznych;
- międzynarodowych projektach;
- wymianach dobrych praktyk;
- **samokształceniu**

Dynamiczny rozwój sektora szkoleń dla dorosłych

- Duże zapotrzebowanie na szkolenia;
- Bogactwo oferowanych kursów;
- Spora atrakcyjność zawodu;
- Dominacja kobiet;
- **Trudności z monitorowaniem i kontrolowaniem jakości kadry**
(przypadkowe osoby, samouki zdobywający wiedzę i umiejętności z poradników)

Wyzwania związane z popytem i podażą edukatorów

- Deficyt lub nadmierna podaż i niezrównoważona dystrybucja
- Niedobór studentów na kierunkach nauczycielskich
- Rezygnacja ze studiów przez studentów kierunków pedagogicznych
- Starzenie się populacji edukatorów szczególnie prowadzących kursy zawodowe

Wyzwania dla edukacji dorosłych

- Zwiększenie oczekiwań wobec instytucji kształcenia i osób uczących (oferta kształcenia i jej jakość)
- Praca ze zróżnicowaną grupą
- Konieczność nieustannego śledzenia zmian całościowego kształcenia, rynku pracy i realizacji doradztwa
- Znajomość barier w uczeniu się dorosłych

Pożądane działania edukatora dorosłych

- Budowanie relacji edukator- uczestnik dorosły (opartej na współpracy, szacunku, dialogu i wzajemnym uczeniu się);
- Dawanie poczucia bezpieczeństwa, nieocenianie;
- Wykorzystanie aktywizujących metod nauczania/uczenia się przez działanie i rozwiązywanie problemów;
- Wskazywanie i uzasadnianie wartości uczenia się jako sposobu na radzenie sobie z trudnościami życiowymi;
- Udzielanie wartościowych informacji zwrotnych;
- Proces nauczania skoncentrowany na praktycznym zastosowaniu i rozwoju kompetencji;

Kariera edukatorska

- Pozwala określić fakty z życia edukatora i ich konsekwencje;
- Jest unikatową sekwencją stanowisk, miejsc pracy, wartości, pełnionych ról, zdarzeń życiowych, podejmowanych decyzji i działań a także ich rezultatów;
- Obejmuje całe życie edukatora w wielu jego obszarach, które się przenikają i wzajemnie na siebie oddziałują.

Od czego zależą współczesne kariery edukatorów?

Współczesne kariery zależą od:

- **aktywności osoby**
- **gotowości na zmiany**
- **elastycznego dopasowania się do wymogów rynku pracy**

Nawet wysoki poziom kompetencji i wykształcenia nie gwarantują pewności posiadania pracy.

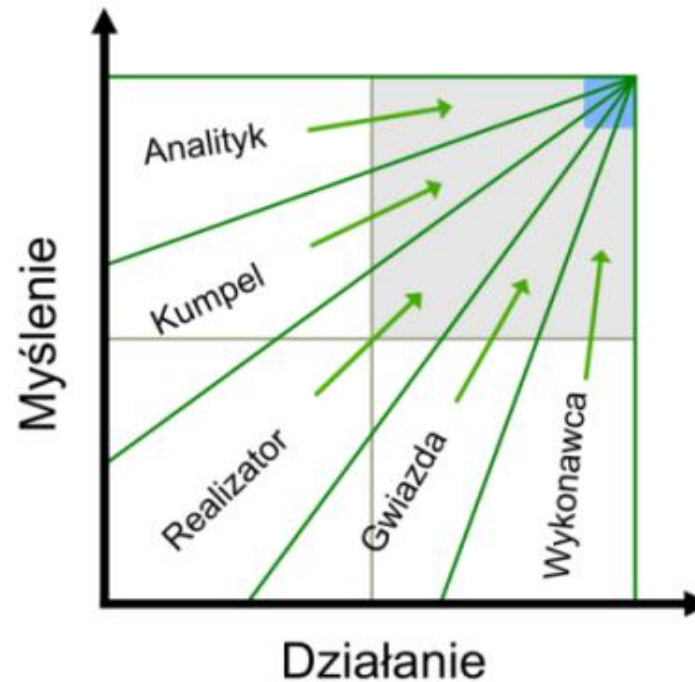

5 grup uczestników i prowadzących szkolenia

- **Analityk**
- **Wykonawca**
- **Realizator**
- **Kumpel**
- **Gwiazda**

Źródło: Opracowano na podstawie artykułów T. Dulewicza dostępnych na stronie www.poradnik.trenera.pl

Zależność myślenia od działania uczestników i prowadzących szkolenia

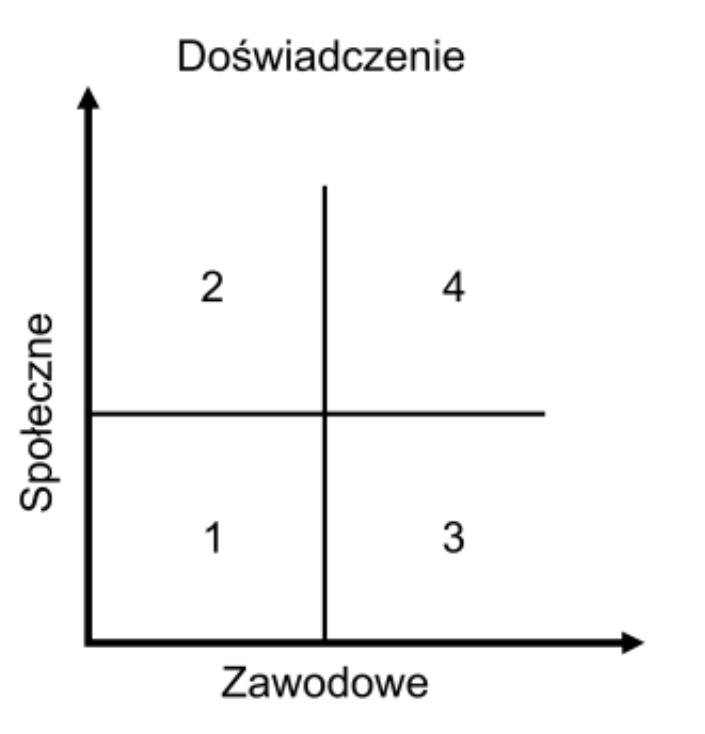

Wskazówki dla edukatora osób dorosłych

- Przygotowuj szkolenia starannie jak realizator. Rozpoczynaj je w stylu Realizatora. Następnie zwracaj uwagę na to czego potrzebują uczestnicy i dawaj im to zmieniając swój styl pracy.
- Jeśli potrzebują poznanie się i relacji, przejdź do Kumpla.
- Jeśli potrzebują poznać nasz wizerunek, albo chcemy ich zmotywować sięgamy po Gwiazdę.
- Jeśli potrzebują przeanalizować dany temat, przejdź po Analityka.
- Jeśli potrzebują praktycznych działań, przechodzimy do Wykonawcy.

Posiadając mocne strony Realizatora i pozostałych grup, jesteśmy przygotowani do prowadzenia szkolenia dla różnorodnych uczestników.

Podział edukatorów na 4 grupy pod względem doświadczenia

Trendy związane z nabywaniem kompetencji przez edukatorów osób dorosłych

Podejście socjodynamiczne

- Każdy człowiek kreuje sposób swojego osobistego znaczenia;
- Ludzie są zawsze osadzeni w jakimś kontekście społeczno-kulturowym, w którym „konstruują” swoje życie;
- Ludzie współtworzą siebie poprzez krytyczną autorefleksję i aktywną postawę

Konstruowanie i rekonstruowanie karier edukatorów osób dorosłych

- Odejście od cyklicznych aktów wyboru ścieżki aktywności zawodowej na rzecz rozwoju umiejętności ciągłego planowania i monitorowania swojej kariery całościowej – czyli od wyboru kariery do konstrukcji kariery;
- Zwiększenie refleksyjności, wglądu w samego siebie, wykorzystania umiejętności analitycznych do świadomego kreowania swojej ścieżki rozwoju;
- Przygotowanie alternatywnych planów kariery lub możliwość dokonywania zmian w już nakreślonych wizjach rozwoju.

Luki kompetencyjne edukatorów kształcenia zawodowego

- Kompetencje **zawodoznawcze** (klasyfikacje zawodów, opisy zawodów, nowe zawody, zawody deficytowe, nadwyżkowe)
- Kompetencje dotyczące znajomości:
 - **rynku usług edukacyjnych i szkoleniowych w PL i UE,**
 - zapotrzebowania rynku na osoby o danych kwalifikacjach;
- Kompetencje **doradcze** dotyczące udzielania konsultacji i porad w wyborze dalszej ścieżki edukacyjnej, planowania kariery, podnoszenia lub zmiany kwalifikacji.

Wnioski

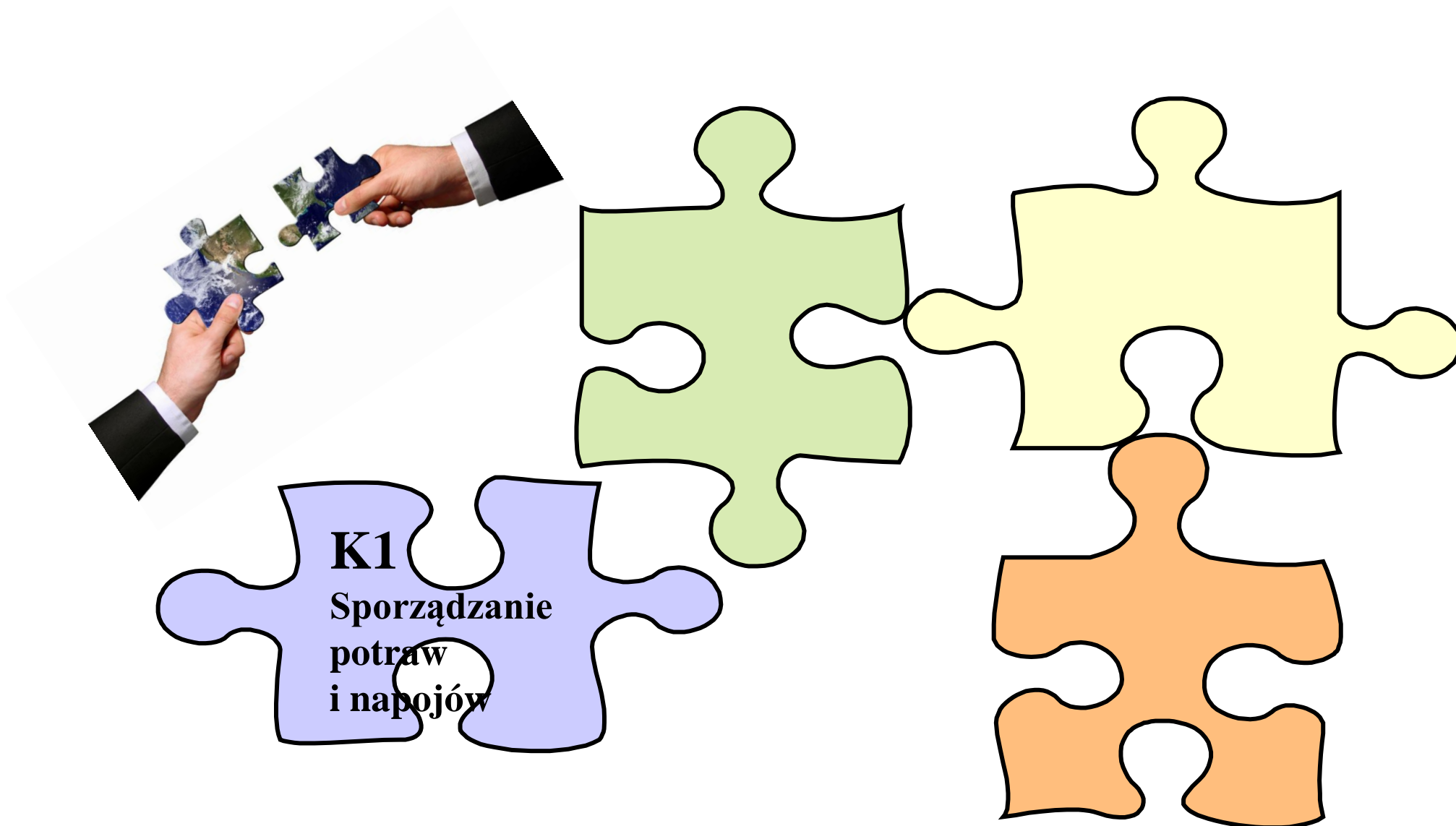
W Polsce należy udoskonalić system doskonalenia edukatorów, trenerów i nauczycieli.

Nie ma racjonalnego systemu kształcenia osób uczących dorosłych.

Kluczowa staje się:

- pomoc w konstruowaniu i rekonstruowaniu karier edukatorów osób dorosłych;
- opisywanie wyzwań zawodowych edukatorów w kontekście historii ich indywidualnego, неповtarzalnego życia;
- skupienie na potencjale rozwojowym edukatorów (rzeczywistym i potencjalnym);
- zidentyfikowanie blokad lub przeszkód w rozwoju osobistym i zawodowym.

☀️ Wprowadzanie nowych, elastycznych form edukacji
dorosłych

Zamiast zakończenia

„Każdy, kto przestaje się uczyć jest stary, bez względu na to, czy ma 20 czy 80 lat. Kto kontynuuje naukę pozostaje młody. Najwspanialszą rzeczą w życiu jest utrzymywanie swojego umysłu młodym.”

„Anyone who stops learning is old, whether at twenty or eighty. Anyone who keeps learning stays young. The greatest thing in life is to keep your mind young.”

Henry Ford

Dziękuję za uwagę

Teresa Kazimierska

MSCDN Wydział w Warszawie - zastępca kierownika

teresa.kazimierska@mscdn.edu.pl